

A'

TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSEG'
ENG E D E L M É V E L.

o o o o o o o o

Nro 5.

Költ Bétsben; Bold. Alfzony Havának (Januáriusnak)
19-dik napján 1796-dik Efstendőben.

Békességes és Hadi Környüállások.

A' Fegyver-nyúgvást, mind *Párisban*,
mind *Brüffelben*, mind *Hágábann*, öröm-
nek és Békesség' óhajtásának nyilatkozta-
tásával hallották a' Lakosok.

Olasz - Országból. —

A' Szárdíniai Király' Lakóvárosából
Turinból Déc. 23-dikánn : — „Követke-
zendő hadi Tudósítások érkeztek F. Udva-
runkhoz : „Ámbár sok hó le-esett vólt

F

már: még is a' Frantziák véletlenül úgy előre nyomúltak az *Aostai* völgybenn, hogy az úgy nevezett *del Principe Tommaso'* líneáit el-foglalták, és már azokonn innen is mutogatják magokat. Két Kom-pániáinkat tettek foglyaikká, és alkalmas munízióbéli készülleteinket is nyerték el. — *Céva* vidékéről is minekutánna *Bagnascoig*; onnan *Pianettaig* és *Priolaig*, vegre pedig *Muriascoig* és *Gareszioig* vonta volna magát a' Frantziáság: nem egyebet lehetett felőle gondolni, hanem hogy a' múltt esztendőbeli téli-quártélyyaiban meg-ülepedik. Azonbann, *Ormeából* és *Onegliából* kapott feles-számú segítséggel ismét előre nyomúlt, és *Priolánál*, három ezer emberre való tábort készített, mellynek tíz főből állott vizsgálóit el-tsípték Decemb. 16-dikánn a' Miénk. — Mihelyt vette a' Király ezen Tudósításokat: azonnal parantsolatot küldött Seregofztályaainkhoz, hogy *Cairo* környékére gyülekezzenek, és ott minden esetre készen tartsák magokat. “

„*Marialdónál* álló Népünk felé egy tsoport szökött Frantziáság nyomúlt Dec. 18-dikánn: de nagyon meg-járta; mert ellenségnek vélvénn azt a' Mieink, legnagyobb részént le-öldösték. “

Livornóból Déc. 27-dikénn: — „A' *Jervis* Admirális' kormányozása alatt lévő

Anglus Hajóssereg, tegnapelőtt tsavarodott el a' *Korfszikai* partoktól Napnyúgot felé. “

„A' *Gibráltári* Kikötőhelyben, tizen-négy tsata-rendbéli (líneabéli) *Anglus* Katona-hajók és egynehány Frégátok tartozkodnak, 's lesik a' *Cádixi* Kikötőhelyből való ki-indulását *Richery* Frantzia Admirális' Hajósseregének. “

„Egy *Dánus* hajó, olly hírrel érkezett partunkhoz Déc. 28-dikánn a' *Tuloni* frantzia Kikötőhelyből, hogy onnan tizenöt tsata-rendbéli nagy Katona hajók szándékoztak színek erősíteni vitorláikat Jan. 15-dik napján. “

Nagy - Britanniából. —

A' Király, személly szerént akart volna az Ország-gyűlésben meg-jelenni ama' két nevezetes *Bill*-eknek (Végzés-formáknak) helybe-hagyásával: de meg-gátolta ezen szándékát, egészség-béli változása, melytől igen tartottak, hogy ollyan nyavalyává ne változzon, mint a' millyen vólt már egyfzer, elmebéli háborúkkal egybe-kötetve Ő Felségénn: de szerentsésenn elmaradtak még is a' félelmes következtések, úgy hogy már 26-dik és 28-dik Déc. ben lovaglott is a' Király.

Az *Amérika*-mellyéki Szigetekbe rendelt Hajóssereg, másodszori útjából is kén-telenítettett vissza-térni a' nagy szélveszek miatt. Még harminztöt hajók' héjjával

vagyón, a' mellyek között mindazáltal nintsen egy Katona-hajó is.

Az Ország-gyűlés' Ülései, el-halasztódtak 24-dik Decembertől fogva Februáriusnak 2-dik napjáig.

Londonból Decemb. 25-dikénn: — „Hogy az el-nyertt *Jó-Reménység'* fokát annál inkább meg-lehessen tartani: három gyalog, egy Könnyű-lovas, és egy Pattantyús-Regementeket küld még oda az Udvar. — Küld *Gibráltárba* is három gyalog Regementeket, és sokmadi-készületeket. “

„*Ámerika'*-mellyékéről *Granada* Szigetüinkből írták Octób. 23-dikánn, hogy *St. Lucia* Szigetébe valami három száz főből álló Katonaságot küldöttek a' Frantziák, mellyel egyesítvén magokat a' Szigetbéli Pártosok, el-vették Katonáinktól *Guyave* nevű tanyájokat. “

„A' *Frantzia* Direktórium, olly parantsolatot adott ki mostanság, mellynek ereje szerént minden *Nagy-Britanniai* születésű Személlyek, a' kik még valóságos *Frantzia* Lakosokká nem váltak: tartoznak el-hagyni a' Fr. Közönséges-Társaság' Földjét. “

Azok között a' kiköltözött Frantziák között, kikről írtuk volt, hogy Fr. Országának *Calais*-i partjához vetette őket *Anglus* hajókonn egy nagy szélvész: sok fő Személlyek is voltak, mint p. o. az

Iffjú *Montmorency*, *Choiseul*, és *Bouillon*. Szinte midönn a' fzerentsétlenségjek történt ezeknek: akkor érkezett a' *Londoni* Prusszus Követ *Jacobi* Úr *Calais*ba, útját folytatván *Párisból* *London* felé. Meg-kérte tehát eránttok a' *Calaisi* Elöljárókat, 's Levele által a' Direktóriumot is, és ezen kérése eránt mindjárt tudósította *Pitt* Ministert, ki is azonnal *Páris*ba indította az említett Szerentsétlenek' dolgában *Bird* Urat. Ezt magához botsította ugyan a' Külső - dolgokra - ügyelő Fr. Minister: de igen hidegen fogadta, 's azt mondotta néki, hogy mivel olly mezfziről jött: kísérek fognak adatni melléje, a' kiknek társaságában vissza-térhessen *Calais*ba, a' minthogy négy Lovas-katonák által is kísértetetett egész odáig.

Frigyes - Belgyiomból. —

A' tulajdonképpen úgy nevezett *Hollandia* Frigyes - Tartománybéli Fegyveres-polgárság, két Követeke küldött maga kebeléből, *Deulvesteyn* és *Merell* Polgárok személlyében *Leovárdiába*, kik által meg-kérte a' *Fríziai* fegyveres Polgár-korpusokat, hogy küldenének ök is Követeke magok között *Hágába*, úgymint a' hol Közönséges-gyűlést fognának tartani az egész *Batáviai* minden fegyveres Korpusoknak Követeik. A' *Fríziai* Rendek, kik állhatatosann ellenzik a' *Batáviai* Nem-

zet-gyűlésnek fel-állíttatását, tartván az említett közönséges Gyűlésnek következtetéseitől, öt éftendeig való számkivettetéssel fenyegették meg Tartományoknak azon Polgárjait, a' kik *Hágába* mérésfelnének menni az említett Gyűlésnek formálására: de ezen Végzés' alkalmatosságával, hasonlós lett a' Rendek között: mert tizenkét Tagok nyilván ellene mondtak annak; négyen pedig olly nyilatkoztatást tettek magok felől, hogy nem akarnak abban leg-kissebb részt is venni.

Frantzia - Országból. —

A' *Párisi* gilljotínnak ismét akada egy prédája Dec. 27-dik napján, *Boisgelin* nevű Grófnak ízeméllýében, ki azzal vádoltatott — *némelly Párisi Újságok szerént* — hogy minekutánna ki-költözött volna a' *Frantzia* földről Lovas-Obersteri fővel: ismét vissza-tért oda, és nevezetesen *Párisba*, mellynek, a' Törvényről nevezett úttzájában (*rue de la Loi*) szabadon dolgozott Néhai 16-dik *Lajos Öttse'* nevében. — A' gilljotínról, körül nézvénn a' Népet, kiáltotta: hogy Ő, Istenéért és Királyaért hal meg: és még ezen kívül háromszor kiáltotta: *Éllyen a' Király!*

A' *Suan* (Chouan) nevezetű Királyt-kívánók' számát, nem tsak az *Angliai* Tudósítások teszik sok ezerekre: hanem egy 30-dik *Décemberi Párisi Levél* is azt írja

felöllök, hogy *Angers* és *Rennes* Váro-
soktól fogva, egészen *Vannes*ig mindenütt
ők bírják a' frantzia partokat, 's az Án-
glusoktól is kaptak segítséget, minekelőt-
te el-hagyták volna Azok az *Isle d' Yeu*
nevű Fr. Szigetetskét. — 14 és 50 ezren-
dösök között valamennyi Férjfi-Lakoso-
kat kapnak a' Mezőségeken a' *Suánok*,
mind fel-fegyverkeztetik; nem hagynak
eleséget szállíttatni *Vannes*be 's más Vá-
rosokba, és a' Republikánus Katona-oz-
tályokban, melyek, az eleség szállító sze-
kereket kísérik, nem kevés kárt tesznek.

(*Vannes* (*Venetiae*) nagy és régi Vá-
rosa *Alsó-Kis-Britanniának*. *Páristól* száz
két óránnyi járó földre fekszik Napnyúgot
és Dél között; *Rennestől* pedig 22 órán-
nyira Dél és Napnyúgot között. — *Ren-
nes* (*Condate*, *Rhedones*), Fő-Városa
Kis-Britanniának, *Páristól* 78 óránnyira
esik Napnyúgot és Dél között. — *Angers*
(*Andegavum*), Fővárosa volt az előbbeni
fel-oztás szerént *Andegavia* (*Anjou*) Tar-
tományának. *Páristól*, 67 óránnyira esik
Dél és Napnyúgot között.)

A' papiros-pénzekre nézve, tettek
még is változást a' mostanában hozott; és
már említett Végzésseik a' Törvényhozó-
Test' két Tábláinak: mert már Decemb.
28-dik és 29-dik napjain egy Luidórnak
papiros-pénzbéli betse, hat ezer lívernyi
asszinyátról, 4300 lívernyire szállott-le:

melly le-fzállást úgy lehet képzelni; hogy a' melly portékát p. o. oda adtak volna a' Kalmárok 28-dik és 29-dik Décemberben egy valóságos Luidórért; azért a' portékáért papiros-pénzben 4300 lívernyi afzfinyátot kívántak; az említett napok előtt pedig 6000 lívernyit.

Brüsszelből Déc. 28-dikánn: — „Az itt volt Katonai Őrizetnek nagy része, *Flandria* felé vette innen útját: mivel az *Ostendai* Kikötőhelyhez igen közel mutogatták magokat, feles-számú *Anglus* és *Orosz* egyesültt Katona-hajók. “

A Hadkezdésről és Békességkötésről.

Marki (Marquis) d' Ormeának híres Szárdíniai Ministernek meg-jegyzése ez: „A' környülállásoknak sebess össze-ütközése, szükségessé teszi gyakran, a' hadba való elegyedést: de a' hafzonnal való Békesség-kötésnek valóságos idő-pontját a' politika böltsesség határozza-meg. “

Ama' nevezetes *Temple* néhai *Anglus* Minister, közelebbről meg-határozta az említett idő-pontot, ezen ízavaibann: — „Tsupánn akkor köthetsz jó-móddal Békességet, midőn a' te ellenséged kívánja azt, és Néked van még módod benne, hogy tovább is folytathasd a' hadat. Meg-tsallyák Azok magokat, kik a' Békesség' meg-nyeréséért jónak és szükséges-

nek ítélik, hogy a' Betsület' pontjából, és a' halázból alább haggy valami keveset: mert ez által újj bosszúságtételekre szolgáltatfz tsak alkalmatosságot; ellenségeidet meg inkább neki bátorítod; Barátidat pedig el-kedvetleníted. “

A' Frantziákkal kár nélkül köttethető Békességről nevezetesen, egy derék *Treviri* Érsek, ki a' *Schönborn* Grófi Házból vette vólt származását — *György Ferentz* — a' Nemet-Birodalomnak *Regensburgi* Gyűléséhez intézett egykori Jelentéssében úgy nyilatkoztatta ki magát, hogy az ő ítélete szerént, nem kell mind addig Békességre lépni a' Frantziákkal: míg ki nem fogytak Azok, a' had folytatásra meg-kívántató minden tehetségjeből: mert valahányszor még, elébb meg-békéltett vele a' Német-Birodalom: mindenkor kárát vallotta.

A' mostani had' végződését illető okoskodások, és állítások.

Mentől nagyobb részt veszen most *Prusszia*, a' *Frantzia* dolgok' folyamatiában: annál bizonyosabb dolog, hogy más részről inkább közelítenek a' Békességhez.

Nemelly közönséges Feltételeket a' Békességről, küldött által *Londonba* a' Fr. Közönséges-Társaság, mellyeket a' *Nagy-Britanniai* Udvar közlött is már a' Ts. K. Felséggel.

Az *Arausiói* Hertzeg kényteleníttetvénnel hagyni *Frigyes - Belgyi*omot, mellynek Helytartói nevezettel való Fő-kormányozója vala: azolta egész Házanépével együtt Angliában tartózkodik. Onnan úgy írják felőle mint bizonyos dolgot, hogy a' nékie okozott károkért nyóltzvan millió forintokat kíván a' *Frigyes - Belgyi*mi Előljáróktól, 's kívánnya, hogy az ő fekvő jószágai is vagy adattassanak vissza; vagy azokért elégíttessék ki illendőképpen. — Ezen kívánságoknak tellyesíttetésére, ajánlotta a' *Prussziai* Király maga-közbenvetését.

A' Haza erántt tartozott szeretetről.

(Egy újj Munkából.)

A' Hazának van annyi jussa, sőt még több is arra, hogy szeretetet kívánnyon mi tőlünk maga eránt, mint Atyáinknak és Anyáinknak. Szüléink rendszerént tsak gyermeki 's ifjúi korunkban segíthetnek rajtunk, és nem igen terjedhet ki megszűbb a' házon kívül az ő segítő-erejek; nem is lehet egész bátorságban lenni az eránt. Gyarlók ők, 's meghalnak. — A' Haza ellenben nem hal meg; kebelében hordoz bennünket akárhova megyünk; éjjel nappal vígyáz reánk; bátorságban tartja jussainkat; előre gondoskodik minden szüksegeinkről; utakat készít nékiünk az életbéli minden munkálódásokra: őltalmában veszi egész életünket és egész lé-

telünket. A' melly óltalmat mi a' mi Atyáinktól vettünk: azt ő nékiek, a' Hazától kellett költsönözni: a' Haza' Törvényei adták ő nékiek az ő hatalmokat és jussokat. A' Haza a' kút-feje minden hatalomnak és Törvényeknek, a' mellyeknek védelme alatt bátorságban lakozunk. Egy szóval a' Haza nekünk az a' jól-tévő őrző Angyalunk, kinek rólunk való gondoskodása által vagyunk a' mik vagyunk, és juthattunk arra a' méltóságra, hogy meg-érdemelhessük az *Ember* nevezetet.

Magyar Ország.

Pestről Jan. 14-dikénn: — „Egy híres és áldott Mátrónánk Gróf *Zichy*né született Gr. *Berényi* Asszonyosság meghala *Budán* e' folyó Hónapnak 2-dik napján. Szép Testamentomot tett. A' Szegények között jó summa pénzt osztatott ki, és a' Templomokra 's Óltárokra is hagyott. Testamentoma' Tanúinak, fejenként két két ezer forintokat, és a' *Budai* Plébánus Úrnak négyezeret testált. Meg-emlegetik Ötet sok szegények és árvák.

Nállunk is el-kezdődött a' Fársáng nagy vígsággal. Mind *Pesten* mind *Budán* igen óltsón abonírozhatja (bé-szerzheti rendeltt ideig) magát az ember a' Bállokra. Vagynak pedig maskarás Bálaink. Tsak az a' baj, hogy az erzfényeink is maskarázottak.

Ö Eminentziája Országunk' Prímássa, meg-érkezett mindnyájunknak öröme *Esztergomból* egészen. A' múltt héten *Bajnán* és *Bitskén* vadászatot is adott. A' Fárságon pedig Szeredákon fog Bálót tartani az Ország-Háza' kisebb palotájában.

Ö Kir. Hertzegsége kedves Helytartónk is fog Bált tartani minden Szombaton. Fárságunk jó lesz, és elég víg, csak hogy az idő is ehez való legényes lenne; de csak nem akar tél lenni. Igen lágy és nedves időnk jár.

Bét s.

Gróf *Clerfayt*, meg-jelenvénn ide érkezése után az Udvari Teátrombann, ámbar hátul állott a' Gróf *Pálffy* Cancellarius' Lózsájában: még is észre-vették a' Nézők között némellyek, kiknek példája után, olly tapsolást és *Éllyen* kiáltozást vitt véghez az egész Teátromi Gyülekezet, hogy előre jöven Gróf *Clerfayt*, háromszori maga meg-hajtása által köszönte meg a' Publikumnak eránta nyilatkozott indulatját.

Fels. Királynénk, szerentsésen felkelvénn gyermekágyából, meg-jelent már a' múltt Vasárnap ismét közönségesen a' Szentegyházban; melly jeles alkalmatosságra, mind két nemű számos Uraságok

gyülekeztek fel az Udvarba fényes pompával.

A' Ts. K. Felségek' tsetsemő Leányának *Károlína* Fő-Hertzeg-kisasszonykának születésére készültt, és Gróf *Balassa* Ferentz Ő Excellentiájánál több ízbeli muzsika mellett számos Méltóságoknak jeles gyülekezetében el-énekeltetett Olasz Versezet, Magyar nyelvre is vagy on már fordítva, szintén úgy Opera (Énekes-játék) formában, valamint az Olasz. — A' Fordító Tiszt. *Kreskay* Imre Úr, volt Paullínus, most Világi Pap, kinek a' Fordításra tett jegyzéseiből kívántuk a' következő Tzikkelyt Munkánkban fenn-marasztani: „Szoros Törvények közzé van kötve az igaz Fordítás, mellyek között ugyan a' tökéletességig fel-hághat: de jóval is több kellemetességgel kedveskedhetne; ha néha szabadabb pórázon legelhetne a' Poétának válogató ízlése.“ — Maga az egész Fordítás is ki fog jönni a' *Hirmondó* mellett Tóldalékban. Ez alkalmatossággal közlünk némelly ritka Verseket, a' mellyek, Néh. T. T. *Szilágyi* Sámuel, *Varjas* János, és *Hunyadi* Ferentz *Debretzeni* Tudósoknak p'ádaja szerént, rakattak össze olly szókból, mellyekben résszerént az A; résszerént az E; résszerént az I Vokálisoknál (Magokban hangzó betűknél) egyéb nem fordul elől. Ezen Verseket, csak egy el-fszakasztott darab papiro-

son kerültek kezünkbe, a' mellyen vólt még ez az egy *O vokálisos* sor is:

No most szólly fontoson gondolkodó London.

Ha a' több *O vokálisos* sorokat: nem különben az *U Ö és Ű vokálisok*onn írottakat is meg-kaphatjuk: közre-botsátani azonnal el nem múlatjuk.

A.

Magyar Pallás! Lásd a' bármás hat Században,

Hany száz száj magasztalt, 's magasztal Házadban.

Szavának a' Magyar lám tart t á g a s határt,

Szája tátva hagyna hallása Frantzt 's Tatárt.

Vagy tán t á g a s s á g á t ha láthatná a' Kám,

Más nap hadba szállna Hazámmal Áfirakám.

Pálmára tartsd Magyar! gazdag szavad' Tárját,

Más, tartsa rá magát ha adhatja Párját.

Lám a' Magyar Pallás ha akarja: Á-ra

Pattant szavakat rak nyájas ajakára.

E.

Kedve kerekedvénn: É-t veszen nyelvére,

Ezer Beszéd telvénn nyelve' kerekére.

És Debreczen! ezért emelem Nevedet,

Mert Te sem keveset emelted Nyelvedet.

Beszédednek pétzét tévén 's messzebb czenn

Nem lépvén beszéltél; és még sem nehezenn

Kedves Nemzetem! e' széles Nyelved jele,

Egyéb Nyelvek' felett, kérkedhetel vele.

Egyéb Nemzet erre Nyelvével mehet e'?

Szebb, 's mesterségesebb Nyelv ennél lehet e'?

I.

Nints — Kinghi-ig *) sints ily — Ki tilt I-nn is írni.

Tigrisi irigy szív! nints itt mit ditsírni?

Igy illik ki nyitni mind kintsit, mind szívít,

Ki, 's mint kitsinyíti ily ki-nyílt szív mívit?

Ki ily víg, 's ki tisztít így vífzi, 's ki így ír.

Biblist is frissíti, ki minditig rív, sír.

(*) Ásia' túlsó végénn lévő nagy roppant Város.

Regensburg felől, egy Leány hozat-
ta le magát a' Dunán *Bétsbe*, 's jól meg-
költette a' Hajósokat olly biztatása által,
hogy ő volna a' valóságos Fr. Királykis-
asszony, a' ki titkos úton módokon sza-
badult el *Párisból*. Mikor a' fizetés' ide-
je eljött v'lna: meg-bútt; de csak ugyan-
sok keresésre elő-került, és már most el-
nyerte a' valóságos Fr. Király-Kisasszony'
előbbeni sorsát annyiban, hogy fogság-
ban ül.

* * * * * *

Híradás.

Szallér György a' Magyar Nyelvnek
és Litteraturának Kir. Tanítója a' *Poso-
nyi* R. C. Gimnáziumban következő tízmű
könyveket botsát közre:

1.) Deák és Német nyelven magyará-
zott *Magyar-Grammatika*, már második
meg-jobbított kiadásban. 18 Árk. 30 kr.

2.) Különbféle Példázatok és Oktatá-
sok 's a' t. a' *Telemak*' képezete szerént,
második meg-jobbított kiadásban. 9 Árk.
20 kr.

3.) Tót Nyelven magyarázott *Magyar
Grammatika*, 15 Árk. 20 xr.

4.) Rátz Nyelven magyarázott *Ma-
gyar-Grammatika*, 19 Árk. 48 xr.

5.) Horváth Nyelven magyarázott *M.
Grammatika*, ez még csak a' jövő Húsvét-
ra készül el, 's ugyan azért Előfizetésre 30
xr. lesz az ár.

6.) Magyar-Ország Föld' le-írásának rövid foglalattya, egy újjonnan hozzá képzült Magyar-Országnek Mappájával egygyütt. 17 Árk. 45 xr. az árra, nyomtató papiroson; író-papiroson pedig 1 for. 10 xr. mind a' kettő a' Mappával egyetemben.

7.) Ugyan ezen Föld-le-írás Német nyelven a' Mappával egygyütt hasonló árú. Ez, a' jövő Józsefi Pesti Vásárig tartandó előfizetésre, 35 xr. ért hagyatik.

A' Mappák Könyv nélkül is adódnak: Hollándiai Regál-papiroson, a' Határ-féleket 's a' Fő-Ofztályokat festékekkel megkülönböztetve (illuminálva) 24 xr. — közönséges szép író-papiroson pedig 17 xr. A' melly Mappában minden Vármegye különösen meg-világosíttatik, 6 xr. ral telik többbe.

8.) Magyar-Ország' Történeteinek rövid Rajzolatnya a' Magyarok' el-jövetelétől fogva egész máig 's a' t. 12 árkus 30 xr.

Következő Uraknál vétetik bé az Előfizetés, 's ugyan azoknál találtnak a' már kész Könyvek is. Bétsben *Blumauer* Könyváros Úrnál; *Posonban* a' Szerzőnél 's minden Könyvárosoknál; *Pesten Kilián, Lindauer, Weingand* és *Diamandi* Könyváros Uraknál; *Győrött Miller* Könyváros Úrnál; *Újvidéken (Neusatz) Jankovics* és *Kaulitzi* Könyváros Uraknál, 's egyéb Helyeken a' Gimnáziumbéli Direktor vagy Professzor Uraknál.